

SMRT A VZKŘÍŠENÍ JEŽÍŠE KRISTA

Synkrece židovského mesiáše s pohanským slunečním kultem, která se začíná jasně rýsovat, bylo nutno nějak konkrétně provést. Tento proces začíná, jak se to podle skutečně mnoha indicií jeví, ukřížováním Krista a jeho následným „vzkříšením“.

Už toto drama bylo tedy zjevně součástí a začátkem plánu synkrece, a to dokonce pod patronací nebes. Pojďme se ale na problematiku vzkříšení opět nejprve podívat šířeji.

VZKŘÍŠENÍ Z POHLEDU BIOLOGIE

Vzkříšení mrtvého bylo už od počátku předmětem značné nedůvěry. Ačkoliv antická mystéria obsahovala hojně tento prvek, ve vzdělaném světě to byla záležitost jen náboženských blouznivců:

„A když slyšeli o vzkříšení mrtvých, někteří se posmívali, zatímco jiní řekli: "Chceme si o tom poslechnout od tebe ještě jindy." (Sk 17:32)

Pokud máme při výzkumu Písma postupovat podle vědeckých zásad, což mimo jiné znamená respektovat poznatky např. přírodních věd, dostáváme se v případě vzkříšení mrtvých těl skutečně do rozporu s těmito poznatými zákony.

Dnes už víme, že po přerušení základních životních funkcí dochází v organismu velice brzy (asi po pěti minutách) k postupnému procesu nenapravitelného poškození buněk. Tento proces, jak známo, začíná v nejdůležitějším orgánu těla - v mozku.

Ačkoliv tedy na první pohled vypadá tělo zcela neporušené a schopné další existence, v jeho nejelementárnější úrovni (úrovni buněk), tomu tak ve skutečnosti není. Tento klam je způsoben jednoduše tím, že naše smysly nejsou schopny tyto mikroskopické změny vnímat. To ovšem nic neubírá na jejich závažnosti!

Bible ale přesto tvrdí, že mrtvá těla některých lidí byla vzkříšena. Je to možné? Nebo jak to lze chápat? Demonstrujme tento paradox na příkladu Ježíše Krista. Zde nám Písma poskytují velké množství údajů o okolnostech jeho smrti a vzkříšení, takže nejsme odkázáni na pouhé teoretizování.

OPĚT NIC NOVÉHO

Této nesrovnalosti si všiml už teolog Rudolf Bultmann (1941), hlavní protagonistu proudu označovaného jako *dnešní demytologizace Bible*, podle nějž:

„...nedošlo ani v případě Ježíše k žádnému skutečnému zázraku, žádnému skutečnému zmrtvýchvstání, neboť Bůh neporušuje sám své přírodní zákony, nýbrž k nám promlouvá a ukazuje nové životní možnosti“. [ENCYKLOPEDIE BIBLE, heslo „demytologizace“]

V následujících státech si ukážeme, že v Janově evangeliu existuje řada velmi podivných okolností Ježíšova ukřížování a zmrtvýchvstání, která mohou napovědět k čemu zde zřejmě ve skutečnosti došlo. Je to téma mimořádně kontroverzní a potenciální důkazy jsou jen nepřímé, ale je jí poměrně hodně. Necháme tedy na čtenářích samotných, aby si na základě toho rozboru udělali vlastní obrázek o této bezesporu historické události.

Jak si ale záhy ukážeme, zdá se, že Ježíšova smrt pravděpodobně nebyla událostí, která by byla ponechána náhodě. Vypadá to skutečně tak, jako by to byla akce dopředu pečlivě připravená.

PŘÍPRAVA JEŽÍŠOVA ODCHODU

Navážeme-li na předchozí kapitulu a vlastně na celý exegetický výzkum, byla situace následující. Ježíš přichází v rámci programu věku k židovskému, a pouze židovskému národu, aby ukázal a nabídl novou cestu v souladu se všemi prorocstvími a zaslíbeními danými tomuto vyvolenému národu. Jeho učení tedy oslovuje Židy a je zcela židovské.

Jak bylo zjevné z ukázek exegetického výzkumu, Ježíš například vůbec neučil o kázání pohanům a nepředpovídal pravděpodobně jak svoji smrt, tak určitě už ne své vzkříšení. To všechno jsou pozdější didaktické vsuvky.

V souladu s ideou světla hlásal vzkříšení a život trvajícím po dobu celého věku (věčný život) pro povolání, tzv. pomazané (králové a kněží), kteří měli být přijati za Boží syny stejně jako on. Tyto odpovědnosti a výsady měli dostat skutečně připravení a povolání – intelektuální špičky židovského národa. Ježíš je má připravit na příchod Božího království a na budoucí ministerské úřady.

Ve stavu naprosté nouze je ale nucen obrátit se na ty, kteří jediní reagovali a byli k dispozici – na prosté a nevzdělané rybáře - a světuje tato privilegia jim.

¹ Tzv. *dnešní demytologizace* se distancuje od svých předchůdců, kteří chtěli některé biblické pasáže dokonce zcela odstranit jako ryze mytologické. Současný výzkum ukazuje, že takové zásahy by Bibli nejen neprospěly, ale dokonce by znemožnily podat její ucelený a smysluplný výklad. To je jeden z důkazů, že obsah biblické zprávy (její kánon) byl shora kontrolován, což souhlasí s jejím tvrzením, že je božského původu.

To už je ale zcela zoufalá situace a nebesům je jasné, že původní plán selhává. Je nutno zahájit havarijní plán. Ježíš dostává pozvání od cherubim na jistou horu a dostává zde mimo jiné jakési instrukce.

„Skutečně, asi osm dnů po těchto slovech vzal Petra a Jana a Jakuba s sebou a vystoupil na horu, aby se modlil. A když se modlil, vzhled jeho obličeje se změnil a jeho šat třpytivě zbledl. Také, pohledme, rozmlouvali s ním dva muži, což byli Mojžíš a Eliáš. Ti se objevili ve slávě a hovořili o jeho odchodu, o němž bylo určeno, aby se splnil v Jeruzalémě.“ (Luk 9: 28-31)

Tato změna plánu je ale nepochopitelná a jen těžko přijatelná i pro samotného Ježíše. Byl to rovněž Žid a byl rovněž vychován a připraven stejnou tradicí. Uvažoval ve stejných dimenzích Starého zákona. Toto je změna, na kterou rovněž nebyl připraven, neměl čas ji dostatečně pochopit a do samotného konce se s ní nemohl vnitřně vyrovnat.

„A sám od nich poodešel, asi co by kamenem dohodil, poklekl, modlil se a řekl: Otče, jestliže si přeješ, odstráň ode mne tento kalich. Ať se přesto neděje má vůle, ale tvá. Tehdy se mu objevil anděl z nebe a posílil ho.“ (Luk 22:41-43)

Poznámka: V tomto citovaném textu máme opět poměrně diskutovanou situaci. Ježíš uvažuje o tom, zda-li by přece jen nebylo možné se nějak ukřižování vyhnout. Jeho strach z toho, co jej čekalo, je přirozený. Ale proč by jeho vůle měla být najednou v rozporu s vůlí Otcovou? Nejde zde jen o utrpení, ale také o obrovskou potupu JHWH pomazaného.

K podobné nesrovnalosti dochází na kříži:

„Asi v devět hodin zvolal Ježíš silným hlasem a řekl: „Eli, Eli lama sabachthani?“ To je: „Můj Bože, můj Bože, proč jsi mě opustil?“ Když to slyšeli někteří z těch, kteří tam stáli, říkali: „Ten člověk volá Eliáše.“ (Mat 27:46,47)

Poznámka: Zde je opět zářející skutečnost – proč kolemjdoucí nerozumí dobře tomu, co říká? Podle komentáře v Žilkově překladu je to proto, že Ježíš při tomto výkřiku používá velice archaického, vlastně už mrtvého jazyka. Je to další indicie poukazující na jeho pradávny původ... ?

Pokud si uvědomíme posloupnost děje a krátký časový interval mezi těmito dvěma Ježíšovými výroky, je jejich spojitost nápadná. V evangeliích jsou zřetelné dva prvky. Je zde jak tradiční židovský základ a plynulý evangelijní příběh, tak i na pozadí všudypřítomná příměs čehosi nevyčteného. Příměs čehosi rušivého, co by zde být vůbec nemělo. I toto zvolání působí teologům těžkou hlavu. Proč se cítí Ježíš opuštěn?

Prostí Galilejci a jejich další následovníci pochopitelně neměli šanci pochopit složitost a kritický stav dané situace. A to už proto, že jejich představy o Bohu a jeho působení byly zcela utopické. Bůh byl pro ně „vševědoucí, všemohoucí“ a jeho konání „dokonalé“.

Evangelia jako by byla jakýmsi podivným slepencem dvou protichůdných rovin. Tyto dvě složky raní křesťané buď nerozlišili - a něco takového by si při svém pojetí Boha ztěžili dovedli představit – a pokud ano, snažili se to z didaktických důvodů urovnat.

KŘÍŽOVÁ CESTA

Nakonec tedy dochází k realizaci „plánu B“ - Ježíš je, přes všechny naděje apoštolů, v rozporu se svým původním učením a k jejich zděšení, zatčen a ukřižován. Podívejme se nyní na další směrodatné nesrovnalosti.

Po svém zatčení byl Ježíš „vydán do rukou hříšníků“ a po odsouzení ani v jeho případě nebyla učiněna žádná výjimka - byl fyzicky a psychicky týrán, zesměšňován a zbičován. Vynáší si svůj popravčí nástroj, aby jej donesl na místo vykonání rozsudku. Byla to tehdy běžná exekutivní praxe.

Podle všeho byl Ježíš zdatným mužem, který léta fyzicky pracoval. Přesto už cestou na Kalvárii dochází k zářející události. Vojáci prikazují jakémusi Šimonu z Kyréné, aby Ježíši odlehčil břemeno.

To je tak zářející skutečnost, že přiměla tradiční podání k tomu, aby logicky doplnilo děj o Ježíšovo vyčerpání a upadnutí. Ale evangelia, na rozdíl od tradice, neříkají nic o tom, že by Ježíš pod břevnem klopýtal. Podle tradice snad až třikrát. Dochází zde k podivné změně chování Ježíšových

katů: obecně naprosto bezcitní, spíše naopak suroví vojáci mu najednou soucitně ulevují. Proč?

Poznámka: Lze ale vážně pochybovat o tom, jestli i v případě, že by pod břemenem klesal, dostal od vojáků takovouto pomoc. Už jeho předání vojákům Pilátem ukázalo jejich mentalitu - týrali jej pro zábavu. Byli to oni, kdo upletli trnovou

korunu, tloukli jej, šikanovali atd. S odsouzenými na smrt se v zaostalých zemích donedávna jednalo velmi bezcitně. Starověk byl proti dnešní době velmi krutým obdobím dějin, proto pozor na jeho anachronické posuzování .

Od tohoto okamžiku jako by se situace změnila. Všechny následující události až do jeho uložení do hrobky jako by měly pod kontrolou jeho učedníci. Je toto domněnka příliš odvážná? Posuďte sami.

SETNÍK

Setník, který odpovídal za jeho popravu, později, při neobvyklých úkazech za Ježíšova skonu, zvolal:

„*Tento člověk byl jistě Boží Syn*“, a podle Lukáše dokonce „*velebí Boha*“. (Mar 15:39, Luk 23:47)

To je opět paradoxní. Pokud by to byl obyčejný římský voják, pravděpodobně by nevěděl, co se děje a v případě, že by něco tušil, měl by se přece zhroutit v hrůze - dal konečný rozkaz k vraždě Božího syna! To ostatní vojáci a kolemstojící už reagují odpovídajícím způsobem:

„*A všechny zástupy, které se tam shromáždily na tu podívanou, když spatřily to, co se přihodilo, vracely se a bily se v prsa*.“ (Luk 23:48, Mat 27:54 popisuje zděšení vojáků)

Bitím v prsa dávali staří Židé najevo hluboké ponížení a pokání:

„*Ale výběrci daní stál opodál a nechtěl ani pozvednout oči k nebi, ale stále se bil v prsa a říkal: „Ó Bože, buď milostivý ke mně, hříšníkovi.“* (Luk 18:13)

Ať už se události skutečně seběhly takto nebo trochu jinak, evangelium se nám zde snaží opět něco naznačit.

VÝROK A CHOVÁNÍ SETNÍKA NÁM SDĚLUJÍ TYTO INFORMACE:

- Tento voják byl zjevně dobře obeznámen s tím, o koho v případě Ježíše jde.
- Zatím měl určité pochybnosti, od kterých ale pod vlivem událostí upouští.
- Ví, že je nutné, aby Boží syn takto zemřel a byl tedy seznámen se smyslem tohoto dramatu. Absence jakýchkoliv výčitek (ba naopak pozitivní reakce) dokazuje, že si je vědom pozitivnosti role, kterou právě sehrává. Právě on totiž zajišťuje hladký průběh nejen probíhajících, ale hlavně i všech následujících událostí.
- Vzhledem k tomu, že pochybnosti měla většina učedníků, a to i po těchto událostech, lze se oprávněně domnívat, že setník sám byl tajným učedníkem. Takových měl Ježíš celou řadu.

Musel to tedy být právě tento voják (velitel), kdo už cestou na Golgotu poručil odlehčit ztýranému Ježíši náklad. Dalšími přítomnými učedníky byli: apoštol Jan, jeho matka Marie, (teta?) Salome, Marie Magdalena a také Josef z Arimatie a Nikodém. (Jan 19:25, 26, 38, 39)

OKOLNOSTI KRISTOVY SMRTI

Z textu evangelií vyplývá, že Ježíš byl přibit na kříž o šesté hodině (v pravé poledne). O deváté (okolo 15. hod) vypustil ducha a do západu slunce (okolo 18. hod) byl sňat z kříže.

Poznámka: Židovské počítání času bylo přizpůsobeno určování začátku a konce dne - od západu do západu slunce.

Tato překvapivě rychlá smrt přivedla do rozpaků už Piláta, který se zdál být nanejvýš udiven a dotázal se (opět našeho) setníka, zda je vše v pořádku

„*Ale Pilát se divil, že by už byl mrtev, a když povolal důstojníka, zeptal se ho, zda již zemřel. Když se tedy ujistil u důstojníka, dal mrtvolu Josefovi.*“ (Mar 15:44, 45)

Na těchto rozpacích se až do dneška mnoho nezměnilo. Četné analýzy, jež provedli především lékaři, měly vnést světlo na fenomén příliš rychlé Ježíšovy smrti. Většinou se za ni činí zodpovědným týráním Ježíše před jeho popravou, následkem čeho měl být tak zesláblý, že mukám na Golgotě už po krátkém čase podlehl. Taková objasnění však mají vratký základ.

Jak již bylo uvedeno, Ježíš byl patrně zdatný muž. Nebyl typem podvyživeného askety. V kontrastu s Janem Křtitelem mu byla např. vytýkána jeho četná účast na hostinách. Od svého jinošství pracoval jako tesař, což je fyzicky poměrně namáhavá práce, navíc většinou venku na čerstvém vzduchu.

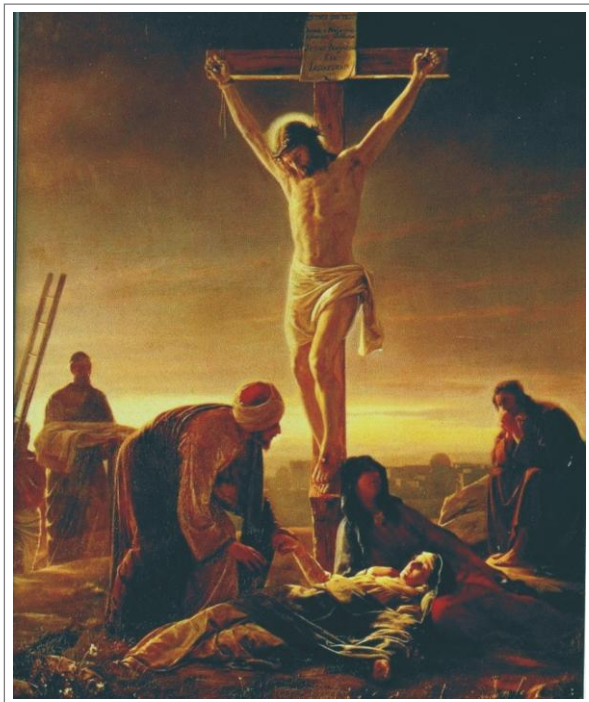
Poznámka: Tesař není stolař, jak bývá někdy nesprávně s Josefem vyobrazen. Tesař pracuje na stavebních konstrukcích. Podle některých lingvistických výzkumů slovo překládané jako tesař dokonce znamená spíše námezdní stavební dělník. Což by znamenalo, že Ježíšova rodina byla nejhudší z chudých. To by vysvětlovalo jeho hluboké sociální citění. James D. Tabor: „Ježíšova dynastie“)

Ve svých 33 letech byl Ježíš otužilým mužem v nejlepších letech. Po trýznivé noci se bavil se soudci velice důvtipně a zcela zjevně v plném nasazení svých duševních sil. Pěkný kus cesty ze shromáždění před Pilátem na popraviště jej zbavil Šimon z Kyréné nutnosti nést těžké břevno.

Oproti dalším dvěma trestancům umírajícím vedle něj nebyl tedy nijak handicapován, naopak – oni museli projít toutéž torturou jako Ježíš a ještě museli svá břevna sami odnést. Jak je tedy možné, že Ježíš umírá tak brzy?

SMRT NA KŘÍŽI

„Tomu, kdo se odebírá na popravu, podá se kousek kadidla v poháru s vínem, aby došlo k oblouznění smyslů.“ (Santh.43a, TALMUD)

„Přivedli ho tedy na místo Golgota, což přeloženo znamená Místo lebky. Tam se mu pokoušeli dát víno s omamnou myrhou, ale nevzal je.“ (Mar 15:22, 23) „... dali mu pít víno smíchané se žlučí, ale kdy je ochutnal, odmítl pít.“ (Mat 27:34)

Potom později:

„Ježíš věděl, že je již dokonáno; a proto aby se až dokonce splnilo Písmo, řekl: „Žízním“. Stála tam nádoba plná octa (kyselého vína); namočili tedy houbu do octa a na vzopu mu ji podali k ústům. Když Ježíš okusil vína, řekl: „Dokonáno jest.“ A nakloniv hlavu skončil.“ (Jan 19:28-30)

Ježíš „umírá“ po požití vína, které mu kdosi podal. Dokonce to vypadá, jako by si toho byl vědom! „Umírá“ takřikajíc na svůj vlastní povel - po své žádosti o nápoj, který ale předtím okusil jen velmi opatrně. (Mat 27:34).

Všimněme si, že Jan dokonce říká, že „Ježíš věděl, že je již dokonáno“. V rozporu s tím smrt na kříži končovala agónií (bezvědomím), která způsobila poklesnutí nohou a smrt zadušením. Proto ostatním trestancům zlámali nohy – aby stihli před sabatem zemřít včas. Dává to nějaký smysl?

PSYCHOFARMAKA

Na předoasijském území byly tehdy běžné různé prostředky, jež např. tišily bolest, působily omamně apod. Léčitelé se znamenitě vyznali v přípravách směsí s neobyčejnými účinky.

„Kouzelné“ přísady mající tu vlastnost, že dokáží člověka uvést do stavu podobného smrti, nejsou žádným ojedinělým fenoménem.

Těchto přísad je známá celá řada. Jsou např. *tetrodotoxin* - jed z mořské fegy, extrakt ze stromu *manzinella*, nebo, a to je nejzajímavější příklad - extrakt z rostliny v Evropě známé jako *tolita lékařská* (*vincetoxicum hirundinaria*).

Je to blízká příbuzná asijské rostliny *asclepias acida*. Na hrobech prvních křesťanů v římských katakombách je znázorněna právě tato *asclepias acida* s podlouhlými plody, avšak v Evropě se v této podobě nikdy nevyskytovala.

Její evropská forma *tolita* se ve Švýcarsku nazývá „*Maisterkraut*“ - bylina mistrů, v Rakousku „*Judenwurz*“ - Židovský kořen, nebo „*Weisse Kreuzwurz*“ - bílý křížový kořen.

Používání takových přísad je často popisováno i v literatuře. Nejznámějším příkladem je pak příběh Romea a Julie⁴. Zdánlivá smrt je stav podobný hlubokému spánku, kdy dotyčná osoba nejeví žádné známky života jako je dýchání, tlukot srdce a puls.

Z popisu evangelií se to jeví tak, jako by Ježíš a některý z jeho učedníků jednoduše využil zvyku podávat trestancům opojný nápoj k podání takové látky.

Poznámka: Máme zde totiž další historickou nesrovnalost. Opojný nápoj se podával trestancům před popravou v poháru, který byl Ježíši podle zvyku skutečně nabídnut, ale který on užije jen velmi zdrženlivě. Nápoj, který nás zajímá, byl Ježíši podán na konci popravu, a to na stvolu yzopu v houbě! To představuje předcházející přípravu - yzop a houbu musel někdo přinést. Povolení k takto neobvyklému podání nápoje našťastí řešit nemusíme, setník byl zjevně minimálně Ježíšův příznivec.

⁴ O osobnosti Williama Shakespeara se dosud vedou spory. Jeho dílo disponuje tak velkou slovní zásobou a obsahuje tolik přesných a v té době běžně nedostupných údajů a informací (např. z politického zákulisí), že někteří odborníci zpochybňují Shakespearovo autorství a toto jméno považují spíš za pseudonym zřejmě větší skupiny velmi vzdělaných autorů. Toto dílo neobsahuje žádné báchorky.

DIAGNÓZA SMRTI

„Když však přišli k Ježíšovi, jelikož viděli, že je již mrtev, nezlámali mu nohy. Jeden z vojáků ho však bodnul do boku kopím a ihned vyšla krev a voda. A ten, kdo to viděl vydal svědectví a jeho svědectví je pravé, abyste také uvěřili. To se vskutku stalo, aby se naplnil text (Písma): „Ani kost mu nebude rozdrcena“ (Jan 19:33-36)

Výron krve a vody opět působí vykladačům těžkosti. Jedni mohou tuto událost pojmout jen jako zázrak, neboť u zemřelého je přirozeně krevní oběh zastaven, jiní zase dávají přednost symbolickému výkladu elementů vody a krve.

Také vědci z oblasti přírodních věd se pokoušeli tento jev vysvětlit tak, že na vodu pohlíželi jako na krevní sérum, které se tvoří při rozpadu krve. Jenže k podobnému rozpadu dochází nejdříve za šest hodin.

Ježíš zemřel okolo třetí hodiny odpoledne a do západu slunce (okolo šesté hodiny) už byl sňat. K bodnutí kopím ale došlo ještě před žádostí o vydání jeho těla, což odhadem mohlo být snad někde v polovině tohoto tříhodinového intervalu - čili jednu až dvě hodiny po jeho „smrti“. Ani tato varianta tedy nepřichází v úvahu.

Poznámka: Slovo *nyssein* překládané jako bodnutí kopím, znamená doslova jen lehké bodnutí. Takovýmto testem bývalo zjišťováno, zda trestanec nesimuluje smrt. Živý člověk by na bolest zareagoval. Už latinská Septuaginta jej ale nesprávně překládá jako *aperire* - otevření (*otevřel mu bok kopím*). Tato rána tedy nebyla nijak hluboká.

I když uplynulo ještě mnoho staletí, než byl vůbec objeven krevní oběh, bylo už za časů Ježíše známo, že mrtvolý nekrvácejí a v ranách právě zemřelého není vidět krevní sérum.

Už Origenés, ačkoliv věřil, že Ježíš už byl mrtvý, když vyšla krev a voda z rány, pronesl myšlenku, že „mrtvolý přece nekrvácejí“.

Evangelium zdůrazňuje, že ihned vyšla krev a voda, což skutečně evokuje představu fungujícího krevního oběhu.

Poznámka: Jedním z „důkazů“ falzifikace tzv. *Turínského plátna* je argument, že dotyčný v plátně krvácel, a tudíž nemohl být mrtvý. Krev z ran se roztékala ještě v době, kdy tělo zabalené do plátna už bylo v horizontální poloze. Ačkoliv se nechceme nijak vyjadřovat k pravosti této relikvie, její fenomén a vlastnosti jsou přinejmenším pozoruhodné.

PŘÍPRAVA POHŘBU

Další zvláštní okolností byla pohotová přítomnost zcela nové hrobky v těsné blízkosti Golgoty. Hrob pro Ježíše musel být podle židovských zvyků skutečně nepoužitý. Popravený zločinec byl považován za nečistého a znesvětil by tak pietu ostatních pochovaných. Ale kdo by si budoval svoji hrobku tak blízko veřejného popraviště?

Ačkoliv apoštolé do poslední chvíle nemohou uvěřit tomu, že je jejich mistr skutečně opustí, a po vykonání rozsudku jsou zcela zdrceni a bezradní, vypadá to, že Josef z Arimatie v zákulisí těchto událostí činí systematické a cílevědomé přípravy. Kupuje hned vedle Golgoty zahradu a dopředu zde nechává vysekat ve skále hrobku. Později dále nakupuje rozměrná plátna a velké množství směsi myrty a aloe - celkem asi 33 kg⁵! Opět vzniká otázka: K čemu?

Někteří teologové se proto domnívají, že zde mělo dojít k nabalzamování Ježíšova těla olejem s přimíšenými aromatickými látkami. Myrty např. používali k balzamování Egyptůané.

Rabínské texty se však v souvislosti s pohřbem o balzamování nikde nezmiňují. Provádělo se pouze potření zemřelého olejem. O používání těchto látek není nikde žádná zmínka a nikdy to nepatřilo k židovským zvykům, nemluvě o takovém množství - k aromatizování olejem stačí řádově několik desítek gramů koření.

Kromě toho by bylo popsání balzamování zcela nesmyslné. Z těla by se totiž musely vyjmout útroby, aby nedošlo k jeho roztržení hnilobnými plyny.

Provést ale něco takového s mrtvým, by bylo pro Židy něčím zcela absurdním a urážlivým⁶. Proto vypadají všechny pokusy o racionální výklad tohoto místa Janova evangelia zcela nesmyslně. Jeden z jejich autorů, exeget Haenchen, proto pronesl jen resumé:

„Pisatel tohoto verše neznal ani židovské rituály, ani neměl žádnou představu o balzamování...“

DVA POHŘBY V JANOVĚ EVANGELIU

Kromě pohřbu Ježíše Krista nám Janovo evangelium přináší zprávu o pohřbu Ježíšova přítele Lazara. Tento pohřeb v kontrastu s pohřbem Ježíše odpovídá skutečným židovským zvykům. Evangelium popisuje, jak měl Lazar ruce, nohy a tvář (nejspíš ale celé tělo) ovázáno lněnými pásy, řecky *keiriai*.

Naproti tomu při popisu plátna, do kterého byl zahalen Ježíš, používá pisatel Janova evangelia úplně jiný výraz, a to *othonia*, což nejsou obvazy ale „plátna“.

Lazarova hlava byla ovázána (*peridedemenos*) pomocí toho, čemu se říkalo sudarium. Patrně šlo o pás ovazovaný přes bradu, aby se předešlo poklesnutí čelisti.

⁵ 100 liber. Jan 19:39

⁶ Není to zrovna *košer*.

V případě Ježíšova pohřbu použil pisatel opět jiné slovo. Ježíšova hlava nebyla ovázána sudariem, nýbrž spíše „zahalena“ (*entetyligmenon*). Ba ještě více, zmiňuje se o tom, že plátno měl položeno na/přes hlavu (*epi tes kephales*).

U Lazarova vzkříšení má být nepochybné, že se jednalo o událost vykonaného pohřbu zemřelé osoby. V případě Ježíše ale všechno ukazuje na to, že nešlo o obyčejný pohřeb

JEŽÍŠŮV POHŘEB A VZKŘÍŠENÍ

„Vzali Ježíšovo tělo a zabalili je s těmi vonnými látkami do lněných pláten (ovinuli prostěradly KB), jak je to u Židů při pohřbu zvykem.“ (Jan 19:40)

Tyto úkony provedli za nepřítomnosti učedníků Nikodém a Josef z Arimatie. Za nimi přišly ženy z Galileje, aby se podívali na hrob a na to, jak bylo Ježíšovo tělo uloženo. (Luk 23:53-55)

Podle skutečných židovských zvyků se tělo zemřelého nejprve omylo. Potom se namazalo (aromatizovaným) olejem, ostříhaly se mu vlasy, opět se obléklo a potom byl jeho obličej zakryt plátnem. Omytí těla mělo tak rozhodující význam, že samo muselo být vykonáno i o sabatu. V případě Ježíše se evangelia o žádném z těchto úkonů nezmiňují. Tyto tradiční úkony šly provést až v neděli Marie Magdalena, Jakubova matka a Salome, které evidentně nic mimořádného netušily. (Mar 16:1)

Je zřejmé, že Josef a Nikodém neměli v úmyslu Ježíše pohřbít. Spíše to vypadá na popis opatření pro zajištění potřebné bezpečnosti a klidu pro někoho, kdo potřeboval nějaký čas na regeneraci. K tomu se nehodilo lépe žádné jiné místo, než hrob pro toho, koho pokládali za mrtvého. Nově vytesaný a tedy sterilní prostor ve skále. Takto mohl být Ježíšův kritický stav stabilizován.

Pozastavme se ještě nad tím, že tělo, ačkoliv bylo pokryto bylinami a zakryto plátny, nebylo omyto, což je velmi důležitý rituální úkon prováděný při židovských pohřbech.

Použijeme-li lékařský výraz, bylo by omytí v tomto případě kontraindikativní, neboť by způsobilo nové krvácení četných ran a jejich další infikaci.

Aby se tomu zabránilo, byla místo toho na tělo opatrně nanesena silná vrstva preparátu z léčivých bylin. Silný léčivý a desinfekční účinek bylin čeledi aloe je znám a využíván dodnes. Myrha má navíc i anestetické účinky, jak se zmiňuje i Markovo evangelium:

„Tam se mu pokoušeli dát víno s *omamnou myrhou*, ale nevezal je.“ (Mar 15:36)

Tato situace by tak vysvětlovala potřebu blízké, připravené hrobky. Šlo zde o čas a vyloučení transportu, který by takto zraněnému velmi přitížil. Případy přežití tak těžké tortury jako je křížování, jsou v historii poměrně vzácné.

Těmito úkony mohl být hypoteticky Ježíšův stav stabilizován. Dále se evangelia zmiňují o intervenci andělů, pravděpodobně cherubů ...

„Zatímco nad tím byly v rozpacích, pohleďme, stály u nich dva muži v blyštivém oblečení. Protože se polekaly a obličej měly obrácené k zemi, [muži] jim řekli: „*Proč hledáte živého mezi mrtvými?*“ (Luk 24:4,5)

Poznámka: Ačkoliv podle exegetického výzkumu přepokládáme, že události se ve skutečnosti sebehly jinak, a evangelia se právě v momentu vzkříšení a prázdného hrobu diametrálně liší, přesto přináší některá důležitá data. To nasvědčuje tomu, že informace o klíčových událostech sice existovaly, ale nikdo z pisatelů již neznal jejich skutečný průběh nebo pořadí. Otázka andělů zde není ironická! Je to obdobná situace jako v případě Lazara, kdy Ježíš o nemocném říká: „*Tato nemoc není k smrti, ale pro Boží slávu.*“ (Jan 11:4) Ježíš k podpoře své autority a víry apoštolů nutně potřeboval konat „znamení a zázraky“.

DALŠÍ VÝVOJ

Jan ve své zprávě uvádí, že Ježíše připravili k pohřbu tak, jak je to u Židů zvykem. Vlastní líčení těmito zvykům ale vyloženě odporuje.

Proč to udělal? Neznal snad skutečně židovské pohřební zvyky? To v žádném případě. Znáť je musel už proto, že byl Žid a s židovským prostředím byl dobře obeznámen, což potvrzuje i jeho vlastní popis Lazarova pohřbu.

Evangelia napovídají o pravděpodobně skutečných událostech v případě obou vzkříšení – jak Lazarova¹, tak Ježíšova – jen velice opatrně. Další teologický (didaktický) vývoj ale nakonec dal evangelijnímu příběhu jeho konečnou podobu, která přečkala až do současnosti.

Svědectví pisatele Janova evangelia je ze všech evangelií nejmladší a bylo napsáno až mnoho let po těchto událostech, kdy už bylo jejich věroučné podání v helénském prostředí dostatečně vžito. Pisatel byl zjevně hnán nutností zanechat pro budoucí generace pevné opěrné body pro porozumění celého evangelijního příběhu a zároveň se od nich snaží odvést pozornost.

¹ V případě Lazara šlo velmi pravděpodobně o záležitost zvanou katalepsie. Je to stav zdánlivé smrti, běžnými prostředky těžko zjištělný i dnešní době. Člověk z tohoto stavu může i sám spontánně procitnout, což je tragické v případě, že již byl pohřben. Tyto případy jsou popsány.

SLOVO ZÁVĚREM

Židovský Kristus musel být ukřižován a třetího dne vzkříšen. Tímto dramatem dostává základní atributy starověkého slunečního božstva, což sice velmi zmátlo jeho židovské stoupence, ale nakonec umožnilo jeho přijetí zcela nepřipravenými pohany. Židovstvu to naopak přijetí Krista zcela znemožnilo.

K tomu se postupně synkreticky přidávaly další pohanské symboly nebo představy a vznikl tak výrazný kult se všemi potřebnými atributy nutnými pro jeho další šíření v pohanském prostředí. Křesťanství však mělo nový a velmi hluboký duchovní obsah.

Následné velmi rychlé rozšíření křesťanství potvrdilo efektivitu tohoto synkretického postupu a připravilo cestu k prosazení dalšího programu vývoje a výchovy – programu nové etapy kultivace lidstva.

Tento stav velmi pohoršil a dodnes pohoršuje mnoho upřímně smýšlejících křesťanů. Byl jedním z důvodů křesťanské reformace. Prozíraví křesťané a kapitéři rané církve v ponicejské době ale pravděpodobně tento proces pochopili. Je to vidět z jejich pragmatického užívání synkrezí v boji s pohanskými kulty. Například vítězství v boji s velice houževnatým kultem bohyně Isis, a účelové vytvoření mariánského kultu. Tento kult se dodnes těší mimořádnému zájmu a úctě. Poskytl velkou útěchu a vzor především ženám a stal se velmi účinným kultivačním nástrojem katolické církve.

Křesťanskou reformaci nicméně chápeme jako potřebnou a zákonitou snahu naplňovat Kristovu výzvu k hledání pravdy, snahu zbavit se pouze pomocných a přežitých církevních dogmat a vysvětlit v tehdejší již pokročilé době pravdivost biblického poselství vůbec.

V tomto procesu pokračovaly později tzv. revizionistické církve nebo hnutí - především adventní hnutí nebo sdružení Mezinárodní badatelé Bible, kteří se zpočátku snažili zavádět zcela racionální a logický výklad Písma. V současné době se tento proces již zastavil na „mrtvém bodě“.

Ale tam, kde opět selhaly církve, nastoupila se vší dynamikou a efektivitou věda. A tak především protestantský teologický výzkum, bouřlivý exegetický výzkum a také historický a archeologický výzkum trvající od konce 19. století poskytly formou základního výzkumu obrovské množství faktografického materiálu jako podklad pro dokončení tohoto historického procesu celé křesťanské éry – pro úspěšnou a víceméně exaktní interpretaci obsahu biblického textu ve smyslu interpretace obsahu jeho poselství.